

PRIJAVA PO ZAKONU O ZAŠČITI PRIJAVITELJEV (ZZPri)

Zakon o zaščiti prijaviteljev (ZZPri) uvaža sistem vzpostavitve notranjih in zunanjih poti za prijavo kršitev vseh predpisov, ki veljajo v Republiki Sloveniji, za katere so posamezniki izvedeli v okviru svojega delovnega okolja, ter zaščitne in podporne ukrepe za preprečitev ali odpravo povračilnih ukrepov, ki so jih prijavitelji deležni zaradi podane prijave.

V nadaljevanju so podane enostavne informacije o načinu uporabe notranjih, vključno z uporabo zunanjih, poti za prijavo kršitev po ZZPri.

Vsebina:

1. Kdo je prijavitelj?
2. Kaj je prijava kršitve?
3. Kakšno zaščito lahko pričakujete?
4. Kdaj ste upravičeni do zaščite?
5. Kakšen je postopek obravnave prijave?
6. Kaj storiti v primeru povračilnih ukrepov?
7. Kdaj lahko zaupnik razkrije identiteto prijavitelja?
8. Izključitev odgovornosti glede razkritja
9. Kdaj se lahko informacijo o kršitvi poda neposredno z uporabo zunanje poti za prijavo?
10. Zaupnost

1. Kdo je prijavitelj?

Prijavitelj je fizična oseba, ki prijavi ali javno razkrije informacije o kršitvi, pridobljene v svojem delovnem okolju.

Delovno okolje je sedanje ali preteklo delovno in podobno razmerje v zasebnem ali javnem sektorju, v okviru katerega posameznik pridobi informacije o kršitvi in v okviru katerega bi lahko tak posameznik utrpel povračilne ukrepe, če bi tako kršitev prijavil.

Delovno in podobno razmerje je delovno razmerje, lahko pa tudi razmerje zunaj delovnega razmerja, če gre za prostovoljstvo, pripravništvo, vajeništvo, pogodbeno delo, študentsko delo, sodelovanje v razpisnih postopkih v vlogi kandidata, opravljanje funkcije, izvrševanje upravičenj, nalog in pooblastil delničarja, člana nadzornega ali upravnega organa subjekta, kot tudi vsako drugo sodelovanje v dejavnosti pravne ali fizične osebe, ki jo izvajajo samozaposlene osebe na podlagi pogodbe, ali delo pod nadzorom in vodstvom zunanjih izvajalcev, podizvajalcev ali dobaviteljev, ne glede na plačilo in ne glede na to, ali se je razmerje že končalo ali se šele vzpostavlja s postopkom zaposlovanja oziroma s pogajanjem pred podpisom pogodbe.

Prijavitelj je do zaščite po ZZPri upravičen, če je na podlagi utemeljenih razlogov menil, da so bile prijavljene informacije o kršitvah ob prijavi resnične, in je podal notranjo prijavo, zunanjo prijavo ali javno razkril informacije o kršitvah v skladu z določbami ZZPri.

2. Kaj je prijava kršitve?

Če sumite, da je v našem zavodu prišlo do kršitve predpisov, lahko to kršitev prijavite zaupniku v zavodu.

Zaupnik bo poskrbel, da se bodo kršitve iz utemeljenih prijav odpravile oziroma da se preprečijo prihodnje kršitve, pri tem pa ne sme razkriti vaše identitete.

V primeru povračilnih ukrepov boste deležni zaščite, kot jo določa ZZPri. Zaupnik prijavitelju, ki je deležen povračilnih ukrepov, nudi tudi informacije o pravnih možnostih ter mu pomaga v upravnih in sodnih postopkih zaradi povračilnih ukrepov, in sicer tako, da:

- nudi celovite informacije o zaščitnih in podpornih ukrepih ter drugih pravnih možnostih, ki so primerni glede na vrsto konkretnih povračilnih ukrepov;
- izda potrdilo o vloženi prijavi oziroma zagotovi dokazila iz postopka s prijavo, ki jih prijavitelj potrebuje v nadaljnjih postopkih v zvezi s povračilnimi ukrepi;
- prijavitelja usmeri na Komisijo za preprečevanje korupcije (KPK), kadar za namen uveljavljanja zaščitnih ukrepov potrebuje potrdilo KPK o upravičenosti do zaščite po ZZPri;
- prijavitelja usmeri na KPK, nevladne organizacije in organizacije za nudenje psihološke podpore.

Kršitve lahko sporočite prek:

- e-pošte (prijava@siclj.si),
- pošte (SIC Ljubljana — Strokovni izobraževalni center Ljubljana, Ptujška ulica 6, 1000 Ljubljana, s pripisom »v roke zaupniku za notranjo prijavo«),
- ali pa se oglašite pri zaupniku osebno, po predhodnem dogovoru z zaupnikom preko e-pošte (zaupnik@siclj.si).

Zaupnik obravnava tudi anonimne prijave. V tem primeru boste povratne informacije dobili le, če boste v prijavi opredelili, na kakšen način vas lahko zaupnik kontaktira.

Sprejem, evidentiranje in obravnava zunanje prijave pri Informacijskemu pooblaščenču so podrobneje urejeni v Pravilniku o vzpostavitvi notranje poti za prijavo po Zakonu o zaščiti prijaviteljev.

3. Kakšno zaščito lahko pričakujete?

Prijavo kršitev znotraj delovnega okolja pogosto spremlja občutek nelagodja in strahu pred povračilnimi ukrepi. Naš zavod je zavezan odpravljanju nepravilnosti in vodstvo ne namerava izvajati povračilnih ukrepov zoper prijavitelje, ki v dobri veri prijavijo nepravilnosti.

Vašo prijavo bo neposredno prejel zaupnik. Podatki o prijavitelju bodo znani le zaupniku, ki jih ne bo razkril nikomur (poskus ugotavljanja identitete prijavitelja in razkritje podatkov o prijavitelju predstavljata prekršek). Vsebina prijave bo po potrebi razkrita posameznikom, ki bodo sodelovali pri odpravljanju prijavljenih nepravilnosti.

V primeru, ko bi kdorkoli (npr. vodstvo, sodelavci ali druge osebe) ugotavljal vašo identiteto, je takšno ravnanje kršitev, ki jo lahko prijavite Komisiji za preprečevanje korupcije, prijavo pa vam lahko pomaga pripraviti tudi zaupnik. Zaupnik vam bo tudi svetoval, na katero zunanjo institucijo se obrniti, če prijave ne bo mogoče ustrezno obravnavati znotraj zavoda.

Zaupnik vam bo po potrebi izdal tudi potrdilo o vložitvi prijave, v kolikor ga boste potrebovali v drugih uradnih postopkih, če bo to potrebno, pa bo za pomoč pri izvajanju zaščitnih ukrepov kontaktiral Komisijo za preprečevanje korupcije.

Bolj podroben opis zaščitnih in podpornih ukrepov v skladu z ZZPri je dostopen na [tej povezavi](#).

4. Kdaj ste upravičeni do zaščite?

Do zaščitnih in podpornih ukrepov v skladu z ZZPri so upravičeni prijavitelji, ki so fizične osebe (pravne osebe torej niso upravičene do zaščite) in so podali prijavo o kršitvi znotraj svojega delovnega okolja, zaradi česar se proti njim izvajajo povračilni ukrepi.

Zaščita se zagotavlja prijaviteljem, ki so prijavo podali v dobri veri (ob podaji prijave so verjeli, da so informacije resnične). Prijavitelji, ki vedoma podajo lažno prijavo, niso upravičeni do zaščite; takšna prijava lahko pomeni tudi storitev prekrška. Prijava se lahko nanaša na dejansko, morebitno ali na grozečo kršitev oziroma na sum kršitve znotraj delovnega okolja.

Zaščita prijaviteljev velja za prijavljene kršitve, ki še trajajo oziroma so se zgodile ali prenehale pred manj kot dvema letoma. Prijavo je torej treba podati čim prej, saj nam bo to omogočilo, da kršitev čim prej preiščemo in odpravimo.

5. Kakšen je postopek obravnave prijave?

Ko zaupnik prejme prijavo, izvede predhodni preizkus. To pomeni, da preveri zakonske pogoje za obravnavo prijave, ali se prijavljena kršitev nanaša na subjekt (prijava kršitev znotraj delovnega okolja) in ali prijavljena kršitev še traja oziroma je prenehala pred manj kot dvema letoma.

Predhodni preizkus zaupnik izvede v sedmih dneh in o tem obvesti prijavitelja. Če zaupnik prijavo sprejme v obravnavo, se postopek nadaljuje, v nasprotnem pa prijavitelja obvesti o tem, da prijave ne bo obravnaval, in pojasni razloge. Po potrebi lahko zaupnik kontaktira prijavitelja za posredovanje dodatnih podatkov, ki mu bodo omogočili celovito obravnavo prijave.

V nadaljevanju obravnave zaupnik oceni, kdo znotraj zavoda lahko pomaga pri preiskavi kršitve in izvedbi ukrepov za odpravo kršitve. Te osebe seznaniti z vsebino prijave, ne pa tudi s podatki o prijavitelju. Če bo treba za razrešitev prijave druge osebe seznaniti z osebnimi podatki prijavitelja (ker se npr. kršitev nanaša nanj osebno), ga bo zaupnik zaprosil za soglasje za razkritje osebnih podatkov. Če brez soglasja prijavitelja ne bo mogoče nadaljevati s postopkom, le-ta pa se z razkritjem ne strinja, bo postopek ustavljen. Če bo to potrebno, bo pri preiskavi kršitve sodeloval odvetnik ali revizor, ki bo tudi seznanjen z vsebino prijave.

Z vsebino prijave (ne pa tudi s podatki o prijavitelju) bo seznanjena tudi oseba, na katero se prijava nanaša (kršitelj), ki bo lahko v postopku sodelovala in ščitila svoje interese, če je to v konkretnem primeru ustrezno.

V postopku ugotovljene kršitve bodo odpravljene v najkrajšem roku. Zaupnik bo po potrebi o kršitvah obvestil tudi pristojne organe, kadar je prijava kršitev zunanjim organom obvezna, in naznanil kaznivo dejanje oziroma vložil kazensko ovadbo v primeru, ko bi pri ugotovljeni kršitvi šlo za kaznivo dejanje, katerega storilec se preganja po uradni dolžnosti. V slednjem primeru bo zaupnik vaše osebne podatke posredoval državnemu tožilstvu le na obrazloženo zahtevo, če bo to nujno potrebno zaradi preiskovanja kaznivih dejanj.

Ob zaključku postopka zaupnik prijavitelja seznaniti z izidom postopka ter predlaganih in izvedenih ukrepih. Če postopek še ne bo končan po treh mesecih, bo zaupnik ob tej priložnosti prijavitelja obvestil o trenutnem stanju zadeve. Zaupnik bo o izidu postopka obvestil tudi vodstvo, pri čemer v poročilu ne bo navajal osebnih podatkov prijavitelja.

6. Kaj storiti v primeru povračilnih ukrepov?

Za povračilne ukrepe veljajo tisti ukrepi, s katerimi se poslabša položaj prijavitelja in so posledica vložene prijave (tudi če bi oseba, ki jih izvaja, za ukrepe zoper prijavitelja navedla kak drug razlog). Med njimi so na primer opozorilo pred odpovedjo oz. odpoved delovnega razmerja, disciplinske sankcije, premestitev, nadlegovanje, neenaka obravnava in podobno.

Izvajanje povračilnih ukrepov je prepovedano in lahko predstavlja prekršek. V primeru povračilnih ukrepov je možno vložiti zahtevo za začasno odredbo, s katero sodišče delodajalcu odredi ustavitev povračilnih ukrepov. Če bi bili delovnopравни ukrepi že izvršeni, je možna tudi tožba na delovnem sodišču. V primeru odpovedi delovnega razmerja je prijavitelj upravičen tudi do nadomestila za brezposelnost, in sicer ne glede na razlog odpovedi (tudi če je iz krivdnih razlogov), če s potrdilom Komisije za preprečevanje korupcije izkaže, da je upravičen do zaščite po zakonu.

Bolj podroben opis zaščitnih in podpornih ukrepov v skladu z ZZPri je dostopen na [tej povezavi](#).

7. Kdaj lahko zaupnik razkrije identiteto prijavitelja?

Zaupnik lahko identiteto prijavitelja razkrije v treh primerih:

- če se prijavitelj strinja z razkritjem (zaupnik bo prosil za soglasje);
- če to zahteva državni tožilec, kadar je to nujno potrebno zaradi preiskovanja kaznivih dejanj (o razkritju identitete tožilstvu je prijavitelj predhodno obveščen);
- če to zahteva sodišče, ko je to potrebno zaradi sodnih postopkov, vključno s sodnimi postopki zaradi zaščite pravice osebe, ki jo prijava zadeva (o razkritju identitete sodišču je prijavitelj predhodno obveščen).

Ne glede na navedeno ne sme nihče razkriti identitete prijavitelja, če bi razkritje ogrozilo življenje ali resno ogrozilo javni interes, varnost ali obrambo države.

8. Izključitev odgovornosti glede razkritja

Prijavitelj, ki informacije o kršitvah prijavi ali javno razkrije v skladu z ZZPri, ne krši nobene omejitve ali prepovedi glede razkritja informacij in ne nosi nobene odgovornosti, povezane s takšno prijavo ali javnim razkritjem, pod pogojem, da ni prijavil ali javno razkril neresničnih informacij in je na podlagi utemeljenih razlogov menil, da je bila prijava ali javno razkritje takšnih informacij nujno za razkritje kršitve na podlagi zakona.

Navedeno se ne uporablja glede omejitev razkritja informacij, določenih s predpisi na področju varovanja tajnih podatkov, poklicne skrivnosti odvetnikov ter zdravstvenih delavcev in zdravstvenih sodelavcev, tajnosti sodnih posvetovanj in pravil kazenskega postopka.

Ne glede na določbe zakona, ki ureja poslovno skrivnost, prijava ali javno razkritje informacij, ki vključujejo poslovne skrivnosti, ni protipravno, če ju prijavitelj prijavi ali razkrije v skladu z Zakonom o zaščiti prijaviteljev. Prijavitelj ne nosi odgovornosti v zvezi s pridobitvijo ali dostopom do informacij, ki jih prijavi ali javno razkrije, če takšna pridobitev ali dostop ne predstavlja samostojnega kaznivega dejanja.

V morebitnih postopkih zoper prijavitelja zaradi obrekovanja, kršitve avtorskih pravic, kršitve zaupnosti informacij, kršitve pravil o varstvu podatkov ali odškodninskih zahtevkov prijavitelj ne nosi nobene odgovornosti zaradi prijav ali javnih razkritij na podlagi ZZPri in se lahko pri predlogu zavrnitve zahtevka zoper sebe sklicuje na prijavo ali javno razkritje, če je na podlagi utemeljenih razlogov menil, da je bila prijava ali javno razkritje nujno za razkritje kršitve.

9. Kdaj se lahko informacija o kršitvi poda neposredno z uporabo zunanje poti za prijavo?

Prijavitelj informacijo o kršitvi poda neposredno z uporabo zunanje poti za prijavo, če:

- notranja pot za prijavo ni vzpostavljena;
- notranje prijave ne bi bilo mogoče učinkovito obravnavati;
- prijavitelj meni, da v primeru notranje prijave obstaja tveganje povračilnih ukrepov.

ZZPri je določil 24 organov za zunanjo prijavo, ki so pristojni za obravnavo prijavljene kršitve glede na njihove pristojnosti in naloge, in sicer na način in po postopku, ki sta opredeljena v področnih predpisih.

Organi za zunanjo prijavo:

1. Agencija za komunikacijska omrežja in storitve,
2. Agencija za trg vrednostnih papirjev,
3. Agencija za varstvo konkurence,
4. Agencija za varnost prometa,
5. Agencija za zavarovalni nadzor,
6. Agencija za javni nadzor nad revidiranjem,
7. Banka Slovenije,
8. Državna revizijska komisija,
9. Finančna uprava,
10. Tržni inšpektorat,
11. Urad za preprečevanje pranja denarja,
12. Informacijski pooblaščenec,
13. Inšpekcija za informacijsko varnost,
14. Inšpekcija za sevalno in jedrsko varnost,
15. Inšpekcija za varstvo pred sevanji,
16. Inšpekcija za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin,
17. Inšpektorat za delo,
18. Inšpektorat za javni sektor,
19. Inšpektorat za okolje in prostor,
20. Javna agencija za zdravila in medicinske pripomočke,
21. Organi nadzora v skladu s predpisi, ki urejajo porabo sredstev evropske kohezijske politike v Republiki Sloveniji,
22. Zdravstveni inšpektorat,
23. Slovenski državni holding in
24. Komisija za preprečevanje korupcije.

10. Zaupnost

Vsa poročila se obravnavajo zaupno v skladu z Zakonom o zaščiti prijaviteljev, Zakonom o varstvu osebnih podatkov in Splošno uredbo o varstvu podatkov. Varujemo osebne podatke in zagotavljamo ustrezno zaščito tako za prijavitelja kot za osebo, na katero se nanaša prijava.

Informacije po 13. členu Splošne uredbe o varstvu podatkov v postopku obravnave prijav po Zakonu o zaščiti prijaviteljev ZZPri so dostopne na [tej povezavi](#).